GAZETA TRANSILVANIEI.

Redacţiunea şi administraţiunea:
Braşovŭ, piaţa mare Nr. 22. „Gazeta“ iese
Mercurea, Vinerea si Dumineca.
Preţulŭ abonamentului:
Pe unŭ anŭ 10 fl., pe şése lunĭ 5 fl., pe
trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Ţerĭ esterne pe şése
lunĭ 14 fr., pe anŭ 28 francĭ.

Anulŭ XLVII.

Se prenumeră:
la poştele c. şi r. şi pe la dd. corespondenţĭ.
Anunciurile:
una serie garmondŭ 6 cr. şi timbru de 30
cr. v. a. pentru fiăcare publicare. — Scri-
sorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manu-
scripte nu se retrămitŭ.

Nr. 13. **Mercurĭ 1 (13) Februariu** **1884.**

Afacerea „milei împerătescĭ“.

Braşovŭ 30 Ianuariu a. c.

Sunt abia 14 dile de cândŭ s'a publicatŭ faimósa ordonanţă Trefortiană dela 18 Ianuariu st. n. 1884, acestŭ nou atentatŭ alŭ ministrului de culte asupra organismului bisericei autonóme greco-orientale din Transilvania, şi cu tóte astea mulţi se vorŭ mirá, nu fără órecare îndreptăţire, că vorbimŭ de-o afacere a „milei împerătescĭ.“ Ce afacere, cândŭ domnesce o tăcere mortală în regiunile de susŭ şi de josŭ ale bisericei?

„Telegrafulŭ Românŭ“, organulŭ Nr. 2 alŭ coteriei fraţietăţii, îndată după apariţiunea vestitei ordonanţe în fóia oficială, şi-a permisŭ a observa „cu tótă loialitatea ce şi-a păstrat'o“, că cestiunea distribuirei ajutorului de statŭ este „gravă şi póte şi delicată“ şi a terminatŭ cu esclamarea: „Dér se stămŭ pe locŭ, se aşteptămŭ vocea bisericei şi deocamdată sĕ ne mărginimŭ la unŭ suspinŭ din adênculŭ sufletului.“

Acéstă declaraţiă a „Telegraf. Românŭ“ o amŭ reprodusŭ întrégă în Nr. 8 alŭ fóiei nóstre din anulŭ curentŭ. Imediatŭ după ce s'a pronunţatŭ organulŭ Nr. 2 a urmatŭ şi organulŭ Nr. 1 alŭ consorţiului fraţietătii, care dise: „Suntemŭ surprinşĭ fórte neplăcutŭ de ordonanţa ministeriului de culte şi instrucţiune publică, prin care archidiecesei gr. or. din Ardélŭ i se iea dreptulŭ de a distribuí ea însăşi ajutorulŭ datŭ din partea statului preoţilorŭ gr. or.; — ne vomŭ înformá despre causa şi natura provisoriă orĭ definitivă a acestei dispoşiţiunĭ şi apoi vomŭ revení la ea.“

Aşadér „Telegrafulŭ Românŭ“ dice suspinândŭ, că „va aşteptá vocea bisericei“ ear cei din sas-utcza, carĭ sunt „mai aprópe de factorii politicei dominante“ dicŭ, că vorŭ merge la ministrulŭ de culte Trefort şi se vorŭ informá „despre causa şi natura provisoriă orĭ definitivă a dispoşiţiunei lui“.

La prima ochire s'ar părea, că esistă o mare contradicere între motivele ce le aducŭ aceste doue foi cu programă identică spre a escusá amânarea discusiunei meritorice a unei cestiunĭ „grave şi póte şi delicate“, ca aceea a milei împerătescĭ. Amânarea — póte la calendele grecescĭ — ni-o putemŭ uşorŭ esplicá chiarŭ cu ajutorulŭ „identicei programe“ a numitelorŭ foi, care se baséză în teoria încrederei imprumutate şi a fraţietăţii. Acéstă teoria s'ar resturná cu desĕvêrşire la cea mai mică încercare de a criticá seriosŭ ordonanţa ministrului cu privire la „mila împerătéscă“. Ce ar mai remané din tóte fanfaronadele consorţiului împăciuirei décă pe calea unei asemenea critice s'ar dovedí, că ministrulŭ de culte are teribilulŭ planŭ de a distruge organismulŭ bisericei autonóme române gr. or.?

Mai greu de înţelesŭ ar fi deosebirea între ceea ce aştéptă „Telegr. Rom.“ şi ceea ce aştéptă „Viitorul“ din Pesta. Pre cândŭ celŭ d'ântâiu ca organŭ personalŭ alŭ Metropolitului îşi iea pro forma unu avêntŭ constituţiunalŭ declarândŭ, că „aştéptă vocea bisericei“, celŭ de alŭ duoilea, care se crede liberŭ de angajamentŭ faţă de biserică, nu mai are scrupulĭ constituţiunalĭ-bisericescĭ şi declară, că aştéptă se afle din graiulŭ ministrului décă mĕsura ce a luat'o în detrimentulŭ védei şi autonomiei bisericei este „provisoriă orĭ definitivă.“

Ce-i décă e provisoriă şi ce-i décă e definitivă? Şi orĭ cum se fiă dispoşiţiunea ministrului — unde remâne vocea bisericei?

Organulŭ Metropolitului din Sibiiu ne spune, că „stă pe locŭ şi aştéptă vocea bisericei.“ Ce ironiă! Ce fariseismŭ! Par' că n'ar esistá, frumosŭ tipărite, protocólele Sinódelorŭ archidiecesei gr. or. române din Transilvania din anii 1877, 1878 şi 1879 şi par' că nu s'ar puté convinge orĭ şi cine din aceste acte, că biserica sa pronunţatŭ deja cu şése anĭ înainte asupra cestiunei „grave şi póte şi delicate“ a distribuirei ajutorului de statŭ între preoţime. Şi cu tóte astea organulŭ părintelui Metropolitŭ vine şi ne declară adĭ că „aştéptă vocea bisericei“, cândŭ pentru elŭ şi pentru ortacii sei din apropierea factorilorŭ politicei dominante se tractéză în realitate numai de vocea „provisoriă orĭ definitivă“ a ministrului!

Protocólele Sinódelorŭ ne dovedescŭ, că ministrulŭ a începutŭ sĕ se amestece în afacerea distribuirei subvenţiunei de statŭ pentru preoţii lipsiţĭ încă dela 1877. În şedinţa sinodului dela 10 (22) Aprile s'a discutatŭ afacerea şi apoi s'a ţinutŭ şedinţă secretă. După câtŭ suntemŭ informaţĭ în acéstă şedinţă deput. sinod. Diamandi Manole a propusŭ, că, décă nu se va mai puté împărţí ajutorulŭ de statŭ ca până aci prin consistoriu, biserica se renunţe mai bine la acestŭ ajutorŭ şi atuncĭ toţĭ protopopii, carĭ erau de faţă, au strigatŭ: renunţămŭ mai bine! Redeschidendŭ-se şedinţa publică Sinodulŭ a decisŭ a se trămite o deputaţiune la Maiestatea S'a şi alŭ rugá ca se binevoiéscă a ordona ca subvenţiunea anuală de 25,000 fl sĕ se distribue întru tóte conformŭ prea înaltei resoluţiunĭ din 29 Maiŭ 1861, ţinêndu-se până atuncĭ distribuirea ajutorului de statŭ în suspenso. În şedinţa următóre s'au alesŭ şi membrii deputaţiunei ce avea se fiă condusă de Metropolitulŭ.

Trece unŭ anŭ. Deputaţia nu face nicĭ unŭ pasŭ. Impărţirea ajutorului pe anulŭ 1877 se face în contra conclusului sinodalŭ. Comisiunea generală vine şi propune în şedinţa a IX-a dela 2 (14) Maiu 1878 ca sinodulŭ se declare, că pentru împărţirea facută în contra conclusului sinodalŭ este responsabilŭ părintele archiepiscopŭ şi că sinodulŭ declină dela sine ori ce consecinţă prejudiţiósă; mai departe propune ca sinodulŭ se constate cu profundă părere de reu, că motivele înşirate în raportulŭ presidialŭ Nr. 1120 nu justifică pre deplinŭ amânarea conducerei deputaţiunei sinodale la pré inaltulŭ tronŭ alŭ Majestăţii sale ces. reg. apostolice.

Propunerea acésta nu se primesce dér se primesce altă, prin care procederea Metropolitului se declară de justificată pe temeiulŭ aceluiaşĭ raportŭ presidialŭ; apoi se împune de nou deputaţiunei alese în anulŭ trecutŭ ca „la timpŭ potrivitŭ“ se aştérnă Maj. Sale representarea sinodului în afacerea ajutorului de statŭ, ér câtŭ pentru împărţirea ajutórelorŭ pe anulŭ 1877 şi pe viitorŭ consistoriulŭ archidiecesanŭ se însarcinéză „a-o efectuí fără amânare între marginele împregiurărilorŭ date.

Sosesce şi anulŭ 1879 şi tóte le găsesce totŭ în starea confusă şi tristă de mai înainte, ceea ce se póte vedé destulŭ de lămuritŭ din punctulŭ 147 alŭ protocólelorŭ sinodale din 1879 (şedinţa XIV dela 19 Aprile pag. 78), care sună aşa:

147. Deputatulŭ Anania Trombitaşŭ face următórea interpelaţiune: Incercat'a înaltŭ prea Sânţia Sa părintele archiepiscopŭ a satisface concluselorŭ sinodalĭ din 1877 şi 1878: cu privire la paşii ce sunt a se face pentru modulŭ distribuirii ajutorului de statŭ şi décă nu are de cugetŭ a satisface acestorŭ conclusĕ la timpulŭ oportunŭ?

Presidiulŭ respunde: că după încheierea sesiunei anului trecutŭ, avêndŭ a se ocupá cu pregătirea agendelorŭ congresului naţionalŭ bisericescu, nu a pututŭ grabi a-şĭ căutá ocasiune pentru a satisface acelorŭ concluse. După congresŭ au întrevenitŭ şi alte împrejurărĭ cunoscute membrilorŭ sinodului, carĭ l'au adusŭ la convingere, că nu este oportunŭ în împrejurările esistente de a resuscitá la loculŭ sĕu aceste întrebărĭ. De altcum a credutŭ, că este chiarŭ în interesulŭ nostru, a aşteptá o ocasiune mai binevenită în acésta privinţă, cândŭ îşĭ va ţiné de datorinţă a satisface conclusului sinodalŭ.

Interpelantulŭ se declară mulţămitŭ cu respunsulŭ. — Se iea spre sciinţă.

Dela Aprile 1879 până în momentulŭ de faţă părintele Archiepiscopŭ şi Metropolitŭ se vede că totŭ aştéptă „ocasiunea mai binevenită“ spre a'şĭ face datoria către biserică şi totuşĭ organulŭ Prea Sânţiei Sale vine acum şi ne spune c'unŭ adêncŭ suspinŭ, că ceea ce aştéptă este vocea bisericei. Ce felu? — Situaţiunea dela 1877 până adĭ s'a schimbatŭ — înse spre mai reu. Ministrulŭ de culte a începutŭ cu miculŭ şi vedêndŭ că nu i se face nicĭ o resistenţă, cu tóte conclusele Sinodului, a ieşitŭ cu ordonanţa violentă dela 18 Ianuariu a. c. prin care capulŭ bisericei autonóme gr. or. se degradéză la rolulŭ unui funcţiunarŭ subalternŭ ministerialŭ, care trebue se se plece la tóte câte le decide ministrulŭ, ear preoţimea întro afacere atâta de importantă, unde este vorba chiarŭ de judecarea cualificărei, moralităţii şi a meritelorŭ ei pe terêmulŭ bisericescŭ, scolarŭ şi alŭ educaţiunei poporului, se scóte de sub jurisdicţiunea şi autoritatea s'a naturală şi legală şi se pune sub influenţa nemijlocită a ministrului, care va avé de aci încolo se decidŭ în cestiunĭ, carĭ privescŭ purtarea morală a preoţimei şi se-o remunereze după cum va aflá elŭ cu cale, pre cândŭ archiepiscopulŭ cu consistoriulŭ se consideră în acéstă afacere numai ca simple organe înformătóre. Nu mai trebue se asigurămŭ, că prin acésta se sgudue din temeliă respectulŭ, reverinţa şi supunerea către mai marii bisericei şi se deschide astfelŭ o pórtă largă destrăbălărei şi anarchiei în biserică.

Décă dér după tóte aceste şi după ce încă dela 1877 încóce Sinodulŭ a decisŭ şi a redecisŭ se mérgă o deputaţiă la Majestatea S'a în acéstă afacere, totuşĭ mai e vorba de a se aştepta vocea bisericei, nu se nasce óre bănuiala, că cei ce stau pe locŭ în acésta aşteptare, voiescŭ se provóce unŭ altfelŭ de conclusŭ alŭ Sinodului, — póte unulŭ care se încuviinţeze procederea ministrului, în speranţă că va lucrá ca unŭ bunŭ părinte numai pentru fericirea clerului românŭ şi ca astfelŭ se cetimŭ odată — de ceea ce se ne feréscă Dumnedeu — că atentatulŭ celŭ mai cutezătorŭ alŭ timpului modernŭ în contra dreptului de autonómă dispoşiţiune a bisericei: se iea spre sciinţă?

Voiţĭ se cunósceţĭ vocea bisericei? Apoi cine representă biserica cândŭ nu este adunatŭ sinodulŭ? Şi décă cei ce ar trebui se-o representeze într'o cestiune aşa de capitală şi gravă stau pe locŭ şi şovăiescŭ, décă în faţa furtunei ce s'a redicatŭ asupra bisericei nu întreprindŭ nimicŭ, spre a-o aperá, sĕ tacă şi ceilalţĭ membrii ai bisericei? Sinódele parochiale şi protopresbiterale vedêndŭ peirea cu ochii trebue se 'şi redice glasulŭ lorŭ spre salvarea bisericei!

Nu putemŭ sci ce gândŭ mai are şi décă s'a pututŭ decide în vr'unŭ felŭ capulŭ archidiecesei; scimŭ înse că chiamarea fiăcărui fiu adeveratŭ alŭ bisericei, şi mai vêrtosŭ a organelorŭ bisericescĭ de tótă categoria, este de a aperá cu tăriă şi cu credinţă véda şi drepturile bisericescĭ câştigate cu atâtea jertfe şi de a nu suferí nicĭ unŭ amestecŭ străinŭ spre stricăciunea lorŭ.

Resunetŭ la scrisórea preotului din Obregia.

Nu mai putemŭ rabdá! — strigă bravulŭ preotŭ din Obregia Artimon Blașianŭ, suntemŭ sătui de libertatea, dreptatea și frățietatea unguréscă! Acestŭ strigătŭ îlŭ însoțesce cu enararea unui casŭ, carele nicăirĭ pe suprefața pămêntului — afară de Ungaria — nu își află părechiă. Casulŭ se pare micŭ la vedere, dér este mare în valóre, căcĭ elŭ ilustréză pré plasticŭ cutezarea, îngâmfarea și ura, cu care Românii sunt tractațĭ de Ungurĭ în patria acésta, care fiindŭ comună ar trebuí se se profeseze iubire între naționalitațile conlocuitóre, ér nu ură. Ar trebuí se profeseze iubire aceștĭ Ungurĭ, pentru fericirea patriei, pentru numele de nația cultă, cu care se fălescŭ atâta în lumea întrégă. Părintele se minunéză, se scărbesce de atâta mișeliă, câtă arată față de unŭ călătorŭ doi amploiațĭ unguresci, pușĭ acolo pentru servirea publicului; se scârbesce de obrăznicia acestorŭ pigmei de ai serviciului, carĭ își permitŭ a trămite în țerĭ străine pe unŭ vechiŭ cetățanŭ alŭ acestei țerĭ, a cărei hotare, moșĭ de strămoșĭ de ai veneratului părinte le-au aperatŭ cu sângele lorŭ. De unde își ieau aceștĭ pigmei ai serviciului publicŭ — unŭ cassariu și unŭ șefŭ de stațiune dreptulŭ de-a comite astfelŭ de fapte? Și care va fi pedépsa lorŭ?

Dela capŭ se împute pescele! Marele fericitorŭ alŭ Ungariei, D-lŭ Tisza Kálmán, strigă cu patosŭ strămoșescŭ de pe tribună „eu voiŭ sdrobí naționalitățile“ și fără deosebire de partidă totŭ ce este Ungurŭ aplaudéză. Altă devisă și mai — clasică dice: „se facemŭ și din petrĭ ungurĭ!“ Totdéuna, de câte orĭ acestŭ guvernŭ are de a-șĭ cârpí popularitatea sa, elŭ dă în naționalitățĭ și fapta asta este aplaudată de micŭ și mare din nația ungurésca, cu tóte că ei mereu se laudă în lumea mare, că sunt iubitorĭ de libertate, egalitate, dreptate și frățietate. După vorbă urméză faptele. Școlĭ nemaghiare, teatre nemaghiare și nesusțĭnute din budgetulŭ statului se închidŭ, permisiune de a-țĭ face tu ca Nemaghiarŭ unŭ gimnasiu nu țĭ se dă, deșĭ nicĭ prin gândŭ nu-țĭ trece se pretindĭ susținerea lui din budgetulŭ, care numai numele îlŭ are de „budgetŭ comunŭ alŭ țerei“. Printr'o simplă ordonanță ministerială se calcă în picióre legea de naționalitate; habarŭ n'au, că prin acésta respectulŭ de dreptŭ și dreptate este plesnitŭ în fața. Presa maghiară di de di ne însultă făcêndŭ-ne trădătorĭ de patriă, dovedí nu-o póte nicĭ prin unŭ singurŭ casŭ, procurorulŭ, ochiulŭ sfintei dreptățĭ, nu póte descoperí nimicŭ și décă totușĭ face câte odată pe voie foilorŭ înfuriate din Clușiu, ca la Deva — se blaméză.

Astfelŭ góna începută de susŭ în contra naționalitățilorŭ se continuéză în municipiu, în comună, în viața publică și privată. Prefectulŭ în adunarea municipală te trămite în România de vorbescĭ ca Românŭ, notărășelulŭ ba și unŭ cassarŭ alŭ călei ferate își permite asemenea. Și de ce nu? Óre nu este metodă în pornirea acésta atâtŭ de desastrósă pentru viitorulŭ acestei țeri!? Foculŭ urei aprinsŭ de susŭ cei micĭ își ținŭ de virtute a-lŭ nutrí, căcĭ ei încă voescŭ a se face binemeritațĭ de patriă și idea de statŭ maghiară! Și ce pedépsă îi aștéptă pre auctorii acestorŭ fapte? Recompensă! *Recompensa totŭdeauna, după cum dovedesce faptulŭ întêmplatŭ cu acei doi amploiațĭ totŭ ai călei ferate de statŭ, carĭ au însultatŭ mai anii trecuțĭ culorile dinasticei în Sibiiŭ* — unŭ înginerŭ și unŭ cassarŭ — și carĭ au fostŭ ambii pedepsițĭ cu transmutare la Brașovŭ! ér după câteva lunĭ unulŭ mutatŭ la serviciulŭ centralŭ ér celelaltŭ așa dicêndŭ — mai acasă. — Scimŭ că în modŭ sistematicŭ se alarméză lumea cu telegrame mincinóse de icĭ și de colo și nu de multŭ unŭ școlarŭ românŭ de vreo 12 anĭ s'a têritŭ înaintea tribunalului acusatŭ fiindŭ că pórtă cu sine poesii românescĭ, a fostŭ mare prăpastiă, era se piéră Ungaria.

Astfelŭ se înfla șovinismulŭ unguréscŭ până la ridiculositate și isvorulŭ lui vine de susŭ dela capŭ. De acolo s'a începutŭ a se dá în Românŭ, în Croatŭ, în Sêrbŭ, de acolo s'a profesatŭ sdrobirea ér nu iubirea; este dér mirare că amŭ ajunsŭ unde suntemŭ?! Nu ne ajunge crâncena sĕrăciă ce se plimbă prin patria acésta atâtŭ de miserabilŭ administrată, ci trebue încă se ne mai și urîmŭ — ad maiorem gloriam Hungariae. — Ungurului nu-i trebue „putere prin unire“, elŭ are „putere“ destulă prin desbinare, prin ură. Și care va fi sfêrșitulŭ acestei direcții smintite? Respundă-ne înțelepții Ungurĭ.

Spre informarea publicului românŭ vomŭ înșirá încă câteva casurĭ de cultură și purtare de bună cuviință ungurésca. La Viena unŭ diplomatŭ românŭ conversândŭ c'unŭ diplomatŭ Ungurŭ într'o societate, Românulŭ îlŭ intrébă pe Ungurŭ — décă mai sunt mulțĭ Românĭ în Transilvania? „Pré mulțĭ“, rĕspunde Ungurulŭ cu oftare, „ar fi mai bine de s'ar duce toți în România!“ — Credemŭ că ar avé mare bucuriă Ungurii décă le-amŭ dá moșia nóstră părintéscă, căștigată cu sudorĭ de sânge și aperată decĭ de vécurĭ de virtutea și brațulŭ românescŭ. Dér cu plăcerea asta nu le vomŭ puté serví niciodată! Altŭ casŭ de îngâmfare ignorantă. Profesorele din Praga Dr. Jarnik, omŭ care se bucură de órecare renume în lumea literară, sciindŭ că se află într'o țéră locuită mai multŭ de Românĭ, cere la gara Brașovului unŭ biletŭ în limba română, ér cassariulŭ îi întórce spatele. La cutare oficiu postalŭ unŭ bietŭ Românŭ cere o marcă postală în limba lui, căcĭ nu scie alta, — și lege prin care se se decreteze că fiecare cetățanŭ trebue se scie unguresce până în 24 de óre, încă nu esistă — și nu o capetă. Unŭ altŭ casŭ de terorismŭ unguréscŭ. La cantonulŭ călei ferate de statŭ ungare Nr. 289 cantonierulŭ este Sasŭ, îlŭ chiamă *Sooss*, nevasta lui Sască și în casă mama vorbesce cu copii numai unguresce. Intrebată fiindŭ de ce face asta, rĕspunse, că trebue se vorbéscă unguresce căcĭ la din contră îi scotŭ din pâne. Ei, mii de casurĭ de aceste s'ar puté enara, dér nu este de lipsă. Și cine dintre Ungurĭ s'a esprimatŭ vreodată, în contra acestei direcții stricăcióse, în contra acestui terorismŭ și grandomanii primejdióse, în presă orĭ pe altă cale? Nimene! Din contră se cultivă semênța rea pentru ca se producă mai multă neghină de acésta.

Décă Maghiarii speră a se ferici pe ei și patria pe calea, pe care au pornitŭ, noi nu le putemŭ dice, alta decâtŭ: Multe sute de anĭ amŭ trăitŭ laolaltă și nefericirea vóstră nu a venitŭ niciodată dela noi, ci dela voi. Perirea vóstră prin voi va fi. Ar fi adĭ unŭ bine mai mare pentru voi decâtŭ pentru noi, décă amŭ trăí cu toții laolaltă frățesce, căcĭ noi nu ceremŭ mai multŭ aerŭ pentru plămânile nóstre, decâtŭ cerețĭ voi pentru ale vóstre ca se trăițĭ! — Óre veni-va vreodată acestŭ timpŭ? Prin ómenii carĭ au înventatŭ *sdrobirea* nu póte fi adusŭ niciodată, prin ómenii, carĭ au de devisă „dă în Românŭ“, „dă în Sêrbŭ“, „dă în Croatŭ“, „dă în totŭ ce nu este Ungurŭ“, nu póte fi buna înțelegere inițiată. Aceștia au meritulŭ de a fi adusŭ lucrurile acolo, ca se fie unŭ grozavŭ adevĕrŭ ceea ce a esprimatŭ părintele Artimonŭ — că: „*Amŭ ajunsŭ ca patria nóstră se ni se pară unŭ arestŭ*“!

În astea a escelatŭ d-lŭ Tisza, în a se strică cu tóte naționalitățile a fostŭ unŭ „czermester“; chorulŭ mamelucilorŭ îi cântă imnurĭ: eștĭ binemeritatŭ de patriă, binemeritatŭ de libertate, marmora nu-țĭ va lipsi! Tisza cu mamelucii sei sémenă vêntŭ și vorŭ seceră — furtună!

Negoțiărĭ economice între România și Ungaria.

Bucurescĭ, 30. Ianuariu (11 Febr.) a. c.

(Coresp. part. a „Gaz. Trans.“)

Acum câte-va sĕptĕmânĭ s'a zăritŭ în Bucurescĭ unŭ distinsŭ bărbatŭ din Pesta, despre care se vorbesce în cercurile române, c'ar' avé deplina încredere a primului ministru alŭ Ungariei, și c'acestŭ bărbatŭ ar fi trămisŭ pentru a întroduce nisce negociărĭ diplomatice, firesce în modŭ prealabilŭ și *academicŭ*, la ministrii Maiestății Sale Regelui României.

Abia se terminaseră conversațiunile *academice* și deodată ne pomenimŭ aicĭ c'o altă persónă însemnată din Pesta, cu d. generalŭ Klapka, care de bună sémă s'a grăbitŭ a veni la Bucurescĭ pentru a urmá acele conversațiunĭ *academice* cu guvernulŭ țĕrii românescĭ. Din primirile, ce-a avutŭ la Bucurescĭ vestitulŭ generalŭ ungurŭ dela 1848, trebue sĕ conchidemŭ, că predecesorulŭ d-sale prin conversațiunile sale „*academice*“ a pregătitŭ bine terenulŭ pentru a se puté începe negociărĭ seriόse între Pesta și Bucurescĭ.

În timpulŭ, cândŭ s'aflá la Bucurescĭ d. Klapka diarele opozițiunii îi atribuiau o misiune politică, pe cândŭ cele guvernamentale în frunte cu autorisatulŭ organŭ „*Românulŭ*“ susțîneau, că misiunea d-lui generalŭ ar fi de natură *economică*, ce ar avé unŭ interesŭ de prima ordine pentru Ungaria și România.

În séra de 28 Ianuariu (9 Februariu) sosesce la Bucurescĭ și directorulŭ generalŭ alŭ căilorŭ ferate maghiare d. *Tolnay* însoțitŭ de mai mulțĭ inginerĭ și financiarĭ ungurĭ. Acéstă împrejurare mĕ face sĕ credŭ și eu în comunicatulŭ „*Românului*“, că între Pesta și Bucurescĭ nu s'ar tractá vre-o cestiune politică, ci ar fi vorba de-o afacere economică-finănciară. Credința mea însĕ, sĕ-mĭ fie ertatŭ a-o manifestá cu multă *reservă* și sub *beneficiu de inventarŭ*, pentru că-mĭ e témă, ca nu cumva Ungurii sub masca unei inocente cestiunĭ economice sĕ vêneze la Bucurescĭ dobêndĭrea unui însemnatŭ punctŭ strategicŭ în crésta Carpațilorŭ.

Ochiulŭ agerŭ, ale cărui rade de lumină străbatŭ prin firea afacerilorŭ economice, ce ar' puté sĕ fie între Ungaria și Romania, nu póte ajunge la altu resultatŭ, decâtŭ, că, *séu e vorba despre o nouă juncțiune de drumŭ de ferŭ la punctulŭ Tuldișu* (Tölgyes) séu că Ungurii stăruescŭ la Bucurescĭ *pentru modificarea convențiunei privitóre la punctulŭ Predealŭ*. Și într'unŭ casŭ și într'altulŭ, cestiunea n'ar fi numai economică, ci de-o însemnătate fórte mare *politică* și *strategică*, și pentru România *importanța ei n'ar cădé numai sub zero*, dér ar fi chiarŭ și periculósă din tóte punctele de privire.

Gara punctului Predealŭ e clădită pe pămêntŭ românescŭ și Ungurii plătescŭ o chiriă anuală de 80 mii lei pentru localurile trebuinciόse autorităților lorŭ. Prin urmare, suveranitatea teritorială fiindu a Românilorŭ, a lorŭ este și competența jurisdicțiunei pentru toțĭ și întru tóte, și décă astădĭ convențiunea esistentă nu se esecută *ad litteram* sunt de vină organele nóstre administrative, carĭ nu-șĭ pré dau ostenélă a studiá bine convențiunea și a se familiarisá cu importantele atribuțiunĭ, ce le-au fostŭ păstrate prin acea convențiune. Aceste stipulațiunĭ n'au fostŭ nicĭ odată vĕdute cu ochĭ bunĭ de Ungurĭ și ei s'au sîlitu în totudéuna ca printr'unŭ *esercițiu de faptŭ* alŭ atribuțiunilorŭ sĕ acapareze din ce în ce mai multe drepturĭ egale cu Românii, *drepturĭ* pe carĭ nu le au de locŭ după convențiune. De aceea dela încheiarea convențiunei și până astădĭ vecinii noștri Ungurĭ, nu s'au astêmpĕratŭ unŭ momentŭ măcarŭ de-a cere într'una la Bucurescĭ, ca gara dela Predealŭ sĕ fie declarată ca *gară internațională* și *pămêntulŭ dintre gară și barieră, ca pămêntŭ neutru*.

Mai astă-véră cândŭ mĕ aflam la Borszék vorbindŭ cu mai mulțĭ Ungurĭ de înaltă considerațiune, toțĭ imĭ spuneau, că au hărtii la mână, carĭ probéză că crésta Carpațilorŭ la Predealŭ începêndŭ dela barieră și până în Prahovița ar fi a lorŭ și că ei neavêndŭ astădĭ nicĭ unŭ puntŭ strategicŭ în Carpațĭ, trebue sĕ-șĭ pue tóte puterile pentru a dobêndi puntulŭ Predealŭ, séŭ în casulŭ celŭ mai rĕu pentru a face c'acelu puntŭ sĕ fie până la vama vechiă declaratŭ, ca pămêntŭ internaționalŭ.

Cunoscĕtorii în ale strategici sunt de a acordŭ cu toții în a recunósce, că crésta Carpațilorŭ la Predealŭ domnesce valea și strîmtorile Timișului și redutele clădite de Ungurĭ la 1879 între Timișulŭ de susŭ și Timișulŭ de josŭ își perdŭ totă valórea în fața posițiunilorŭ superióre dela Predealŭ. Décă dér Românii ar admite, ca gara și teritoriulŭ sĕ fie declaratŭ ca internaționalŭ, Ungurii sub masca unei cestiunĭ inofensive economice în aparență ar pune mâna cu încetulŭ după vechiulŭ obiceiu alŭ lorŭ și alŭ Austriacilorŭ pe cele mai însemnate posițiunĭ strategice dela acestŭ puntŭ.

Eu unulŭ, care am totă stima și iubirea pentru partida liberală astădĭ la putere, sciindŭ și eu precum scie tótă lumea, că numai meritulŭ acestei partide și în specialŭ alŭ guvernului d-lui Ion Bratianu, este că gara și teritoriulŭ dela puntulŭ Predealŭ n'a devenitŭ internaționalŭ la încheiarea primei convențiunĭ, am firma speranță și convingere, c'acéstă partidă și acestŭ guvernŭ, și pe viitorŭ vorŭ apĕrá totŭ cu acelașĭ zelŭ și devotamentŭ interesele Românilorŭ cu care le-au apĕratŭ și până astădĭ.

Unŭ negustorŭ.

Cronica evenemintelorŭ politice.

Cetitorii noștri îșĭ vorŭ aduce aminte de recursulŭ-protestŭ, ce l'a înaintatŭ d. Coriolanŭ Brediceanu în numele partidei naționale române din Carașŭ-Severinŭ ministrului de interne din causă, ca în contra legei, prefectulŭ Tabajdy a împiedecatŭ de a se pune la discusiune în adunarea județénă propunerea sa, prin care cerŭ, ca pentru cercetarea abusurilorŭ și ilegalitățilorŭ comise la alegerea de vice-comite se se céră dela ministeriu o cercetare strictă, ér până la încheiarea acestei cercetărĭ adunarea se nu priméscă jurămêntulŭ dela d-lŭ Jakabfy.

D-lŭ ministru de interne Tisza, precum nicĭ nu se puté aștepta altfelŭ, a respinsŭ recursulŭ d-lui Brediceanŭ sub cuvêntŭ, că dreptulŭ de recursŭ ce-lŭ dă § 4 alŭ art. de lege XLII: 1870 nu putea se împiedece alegerea de vice-comite făcută și „deórece după natura propu-„nerei din cestiune se putea sci înainte, că adu-„narea județénă îlŭ va respinge, prefectulŭ, care „erá chiămatŭ a aperá mersulŭ neturburatŭ alŭ „consultărilorŭ a lucratŭ fórte bine și cu „tactŭ, nevoindŭ se admită discu-„siunea asupra propunerii d-lui „Brediceanu.“

Acésta este teoria absolutismului constituționalŭ ungurescŭ. „Băgațĭ săbiile în técă, căcĭ nu ve ajută nimicŭ.“ Minoritățile nu mai au cuvêntŭ înaintea maiorităților, despre carĭ se scie înainte, că se vorŭ închiná dictatului d-lui Tisza. Ar fi fostŭ numai vreme perdută și s'ar fi datŭ de golŭ numai nelegiuirile comise la alegerea vice-comitelui din Carașŭ-Severinŭ, décă d. Tabajdy ar fi fostŭ așa de lealŭ-constituționalŭ, ca se dé cuvêntulŭ celorŭ nemulțămiți. De aceea elŭ a lucratŭ bine cândŭ a împiedecatŭ liberulŭ cuvêntŭ și a doveditŭ, că este o unéltă credinciósă a despotismului îmbrăcatŭ în haină constituțională. De aci potŭ se învețe toțĭ Românii, că este o zădarnică ostenélă de a voí se'țĭ cascĭ gura spre aperarea propriă în adunările unguresci, unde se scie dinainte, că orĭ și ce propunere făcută în interesulŭ poporului românu va fi respinsă! —

În ședința camerei române dela 26 Ianuariu v. D. P. Grădiștenu depuse o propunere îscălită de unŭ mare numĕrŭ de deputațĭ, ca sĕ se cumpere o casă d-lui Rosetti în sumă de 150,000 lei în urma nenorocirei ce i s'a întêmplatŭ. Votându-se urgența asupra acestei propunerĭ, Adunarea trece imediatŭ în secțiunĭ spre a se ocupá de ea. La redeschiderea ședinței. D. Gheorghianŭ citesce raportulŭ asupra propunerei d-lui Grădiștenu care dice:

„Luândŭ în deliberare propunerea făcută d'unŭ mare numĕrŭ de deputațĭ d'a se oferi ilustrului cetățanŭ C. A. Rosetti o casă de locuință pentru sine și familia sa ca unŭ semnŭ de recunoscință pentru imensele servicii aduse țĕrii; avêndu în vedere că d. C. A. Rosetti este unulŭ din bărbații, carĭ s'au consacratŭ operii de redeșteptare a consciinței naționale, de regenerare și reconstituire a statului românu; avêndu în vedere că între simțimintele, carĭ deosibescu popórĕle nobile este mai cu osebire semțemêntulu recunoscinței, către aceia carĭ se devotéză binelui obștescu; comitetulŭ deputațilorŭ, în unanimitate, a admisŭ propunerea menționatŭ și m'a însărcinatŭ sĕ formezŭ alăturatulŭ proiectŭ de lege, pe care am onóre a-lŭ supune deliberărilorŭ d-vóstre.

Proiectŭ: Art. 1. Se oferă d-lui C. A. Rosetti în deplină proprietate o casă pentru locuința sa și a familiei sale. Art. 2. Se deschide pe séma ministerului de domenie unŭ creditŭ estraordinarŭ de 150,000 lei pentru cumpĕrarea séu construirea acestei case. Art. 3. Acestŭ creditŭ se va acoperi din fondulŭ pentru deschidere de credite suplimentare și estraordinare pe eserciţiulŭ anului curentŭ.

După o mică discusiune, în care unii propunŭ o subscriere națională, alții sĕ-i se dé dlui Rosetti suma nu casă, proiectulŭ de lege se primesce cu o mare maioritate de voturĭ.

D-nu C. A. Rosetti mulțămindŭ camerei pentru darulŭ ce i l'a oferitŭ declară, că nu 'lŭ póte primí. Ministrulŭ-președinte Bratianu rugă camera se'șĭ susțină votulŭ. Elŭ dise: „Casa se va zidi; décă d. Rosetti nu va voí se-o locuiéscă, ea va fi unŭ semnŭ durabilŭ alŭ recunoscinței României față de unulŭ din cei mai bunĭ cetățenĭ ai sei.“

Tinerimea universitară din Agramŭ adresà către comitetulŭ instituitŭ pentru serbarea lui Turgenjev, în Viena mai multe telegrame de aderință. Una din acestea este de cuprinsulŭ următorŭ: „Eternă fericire matadorului literaturei rusescĭ, aperătorului adevĕratului progresŭ și alŭ libertății, protectorului sĕracilorŭ și împilațilorŭ, apostolului adevĕrului și alŭ dreptului, Ivanŭ Sergievicĭ-Turgenjev! Tinerimea croată universitară va ține o deosebită sĕrbătóre în memoria nemuritorului decedatŭ și vĕ trimetemŭ vouĕ, fraților Slavĭ, carĭ îlŭ serbațĭ astădĭ în străina Vienă, salutările nóstre frățescĭ! Sĕ trăéscă idea reciprocității slavice, care se manifestéză astădĭ în modulŭ celŭ mai splendidŭ. Sĕ trăéscă națiunea ruséscă înfrățită! Sĕ trăéscă comitetulŭ serbării de astădĭ! Numai totŭ în unire! Viitorulŭ e alŭ nostru!“ — „Sloboda“, care comunică telegrama precedentă, adauge, că celelalte telegrame nu se potŭ reproduce din causa censurei.

„Ṣcóla Română“ în Bucovina.

Din Bucovina în Ianuariu 1884.

În Sucéva s'a înființatŭ o societate cu numele „Scóla Română.“ Scopulu ei este de a lucrá pentru înmulțirea, crescerea și înflorirea școlilorŭ românescĭ din Bucovina: Și întru adevĕrŭ, mare și folositoriu lucru este școla. Ea-lŭ luminéză pe omŭ și-lŭ feresce prin lumina sa de multe rele și stricăciunĭ învĕțându-lŭ lucrurĭ bune și folositóre. „Cine are carte, are parte“. dice fórte nimeritŭ o vorbă veche. Luațĭ séma la Nemții, Jidanii și Polecii din Bucovina! Ei au carte. au decĭ parte de folósele și bunătățile țĕrii. Ei au parte de tóte orașele, têrgurile și satele cele mai frumóse ale Bucovinei. Unde au întratŭ ei, acolo s'au stînsŭ și se stîngŭ necontenitŭ Românii cei fără de carte. Prin orașe abia au mai rĕmasŭ câteva familii vechĭ românescĭ, carĭ, devenindŭ sĕrace, s'au retrasŭ în mahalale (suburbii) și trăescŭ de adĭ până mâne. Totŭ așa o pățescŭ Românii și în satele, unde au întratŭ Șvabii și Jidovii. Vatra satului și câmpiile cele mai mănóse și frumóse sunt astădĭ în mânile lorŭ. ér ómenii noștri s'au datŭ de-o parte la marginea satelorŭ prin rîpe. Așa se întêmplă cu ómenii neatinșĭ de lumina școlii și în celelalte părțĭ ale pămêntului. Ómenii sĕlbaticĭ fugŭ și se stîngŭ înaintea ómenilorŭ învĕțațĭ, precum fuge și se stînge întunereculŭ dinaintea luminei sórelui. Acésta este legea firei. Bucovinenii baștinașĭ trebue sĕ se îndrepte după legea acésta și sĕ se foloséscă de dênsa. Ea este o armă puternică peste mesură în mâna celui ce o are. Românii trebue sĕ trămită decĭ la școlă toțĭ copiii lorŭ.

Déră în unele sate nu-i nicĭ școlă, nicĭ învĕțătorŭ. Icĭ se scumpescŭ și nu se lasă înduplecatĭ țeranii sĕ cheltuéscă pentru școlă, dincolo se împrotivescŭ unii boeri. În alte sate érășĭ este și școlă și învĕțătorŭ, dér lipsesce aplecarea și dragostea la învĕțătură. Ómenii sunt atâtŭ de nepricepuțĭ, încâtŭ îșĭ rĕscumpĕră copiii dela școlă, adecă dela bine, plătindŭ la nisce ómenĭ lacomĭ și ticăloșĭ banĭ, séu dându-le alte darurĭ, ca sĕ afle nisce cleneiurĭ și se le scutéscă copiii de școlă. Noi cunóscemŭ mai mulțĭ ticăloșĭ de aceștia și ne e rușine de dênșii.

A treia scădere este lipsa de cărțĭ potrivite pentru tineretulŭ, care a învĕțatŭ la școla din satŭ și care nu are de cugetŭ sĕ cerceteze școlĭ mai înalte, așa ca rĕmâindŭ în satŭ lesne uită, ce au învĕțatŭ. A patra scădere (mai departe) este sĕrăcia unora, carĭ gătândŭ școla din satŭ ar dorí sĕ se ducă la școlĭ mai înnalte. Déră n'au cu ce. Societatea „Scóla Română“ din Sucéva cautā sĕ delătureze, séu măcarŭ sĕ micșoreze tóte scăderile acestea. Ea este astfelŭ întocmită, încâtŭ se póte ramurí peste țéra întrégă. Până acuma are ea duóĕ însoțirĭ mai micĭ (ramurĭ) séu filiale: una în satulŭ Vama și alta în orașulŭ Câmpulungŭ. Filiala din Vama are 30, ér cea din Câmpulungŭ 50 de mădularĭ. În feliulŭ acesta sunt îngrijițĭ toțĭ copiii, carĭ ar avé sĕ vină din locurile acelea la gimnasiulŭ din Sucéva. Și întru adevĕrŭ, nu sunt alte sate în Bucovina, carĭ se aibă mai mulțĭ băiețĭ la gimnasiulŭ românescŭ din Sucéva, decâtŭ Vama. Domnii, carĭ stau în Sucéva la cârma societății „Școla Română“ i-au poftitŭ pre toțĭ vornicii, preoții, învĕțătorii și pre mulțĭ cărturarĭ românĭ de prin Bucovina, sĕ între ca mĕdularĭ în societatea acésta, orĭ sĕ înființeze filiale în comunele lorŭ. Dér cei mai mulțĭ au rĕmasŭ surdĭ la glasulŭ acesta. Acésta dovedesce o sĕrăciă sufletéscă vrednică de tânguire. Nicĭ la unŭ poporŭ din împĕrăția Austriei nu aflămŭ atâta nepăsare față cu școla, ca la Românii bucovinenĭ. Acésta nepĕsare trebue stêrpită numai decâtŭ cu orĭ-ce prețŭ. Ea este o rușine fórte mare, care ne pătéză mai urîtŭ pre noi cei ce amŭ apucatŭ a fi cărturarĭ, căcĭ prin purtarea nóstră cădemŭ adêncŭ sub aceia, carĭ n'au avutŭ fericirea sĕ învețe carte: noi ne facemŭ rușinea timpului de adĭ.

Binele, ce-lŭ face „Școla Română“ în diua de astădĭ, este fórte mare, deșí au trecutŭ abia patru lunĭ dela înființarea ei. Ea a cumpĕratŭ în luna lui Septembre de 334 fl. cărțĭ pentru școlarii sermanĭ dela gimnasiulŭ din Sucéva. Sprijinesce 17 școlarĭ din clasa ântâia, patru din clasa a duóa și șépte din clasa a treia gimnasială, cumpĕrându-le haine, merinde, séu plătindu-le locuința. Pentru semestrulŭ ântâiu s'a plătitŭ birulŭ școlii pentru 23 de băiețĭ. Prin urmare sunt ómenii cei sĕracĭ, carii-șĭ trimitŭ băieții la gimnasiulŭ din Sucéva, scutițĭ de multe cheltuelĭ. Așa le este cu putință și cĕlorŭ sĕracĭ sĕ învețe la acésta școlă. Décă va totŭ cresce numerulŭ școlarilorŭ acestora încă celŭ puținŭ 10 anĭ în aceeașĭ mĕsură, precum a începutŭ se créscă de trei anĭ încóce, apoi abia atuncĭ vomŭ puté sĕ ne lăudămŭ cu unŭ numerŭ mai mare de ómenĭ luminațĭ din țéra nóstră; căcĭ pe cândŭ mai înainte întrau în clasa ântâia 12—20 de școlarĭ românĭ întră de trei anĭ încóce totdéuna peste 45. Lipsa de Românĭ învĕțațĭ este la noi în țéră fórte mare. Noi n'avemŭ scriitorĭ românĭ prin sate, n'avemu învĕțătorĭ, n'avemŭ profesorĭ pe la scolile mai înalte din orașe, n'avemŭ advocațĭ, iuriștĭ de totŭ feliulŭ, doctorĭ, inginerĭ, pădurarĭ, forestierĭ ș. m. a. Déră este încă de învinsŭ o piĕdecă fórte mare: O stâncă, de care s'a sfărmatŭ până acum năsuința spre luminare a poporului românęscŭ din Bucovina, este limba străină, în care se propunŭ sciințele în gimnasiele nóstre. Se dice, că în Sucéva se învéță sciințele acum în trei clase în limba românéscă, dér noi scimŭ, că numai în două; ér ceea ce se spune de clasa a treia, este o poveste frumósă, dér mare neadevĕrŭ, tocmai cá acele poveștĭ ce se povestescŭ copiilorŭ, cândŭ plângŭ, ca sĕ tacă. Dér credemŭ, că deputații noștrĭ nu se vorŭ lăsá purtațĭ de nasŭ lungă vreme cu astfelŭ de poveștĭ amăgitóre. Cu duoĕ clase gimnasiale nu potŭ începe bieții copii nimica. Ei 'vinŭ setoșĭ de învĕțătură, și sunt silițĭ acum după duoi anĭ, sĕ părăséscă școla, căcĭ cu limba nemțéscă nu potŭ străbate mai departe. Ce nedreptate, sĕ li se închidă copiilorŭ de țéră calea spre învĕțătură! Faptă urită și rușinósă pentru vremile, în carĭ trăimŭ!

„Școla Română“ va tipărí și cărțĭ folositóre nu numai pentru școlarii din gimnasie, ci și pentru cei de pe la școlile sătescĭ. Aceste cărțĭ se lucréză acuma. Cu ajutoriulŭ lui D-deu și alŭ ómenilorŭ bunĭ va împliní societatea acésta tóte, câte le făgăduesce în § 2 alŭ statutelorŭ sale. Decĭ dorimŭ, ca sĕ între în societatea acésta totŭ Românulŭ, fie boeriŭ, preotŭ, cărturariu, orășanŭ, țĕranŭ, bărbatŭ, femeă. Scopulŭ societății este atâtŭ de frumosŭ atâtŭ de mărețŭ, atâtŭ de binefăcĕtoriu, încâtŭ orĭ-care Românŭ orĭ Româncă voesce sĕ aibă trecere înaintea lumii, trebue sĕ se facă mĕdulariulŭ ei. Până acuma au întratŭ prea puține dame, și mai alesŭ prea puținĭ boerĭ în societatea acésta. Numĕrulŭ întregŭ alŭ membrilorŭ societății este cam la 200. Ei plătescŭ pe anŭ celŭ puținŭ 1 fl., orĭ 10 fl. odată pentru totdéuna; déră mulțĭ plătescŭ mai multŭ. Mare sprijinitoriŭ alŭ școlarilorŭ sermanĭ este domnulŭ Mihaiŭ Pitei din Cernăuțĭ. Acestŭ domnu mai că n'are sémĕnŭ în Bucovina. Elŭ este prietenulŭ poporului ca rarŭ altulŭ.

Acésta este, pe scurtŭ, icóna activității societății „Scóla Română“ în Bucovina.

Alba-Julia, 25 Ianuariu a. c.

Una dintre cele mai acomodate cariere pentru de a validitá dreptulŭ politicŭ încâtŭ ni-lu acórdă legile esistente este cariera notarială și e durerosŭ a audi,

că ómenĭ de posițiune și înfluință la poporŭ din interese personale neglegŭ în modŭ pĕcătosŭ interesele poporului și cu atâtŭ mai durerosŭ, cu câtŭ chiar cei chemațĭ sunt vinovațĭ. Devenindŭ vacantŭ postulŭ de notarŭ cercualŭ în comuna Bărăbanțu cu afiliata comună Chișfalĕu prin abdicerea notariului Baranyai László, publiculŭ era în dreptŭ a așteptá dela D-nii preoțĭ Franciscŭ Boțianu și Georgiu Totoianŭ, ca sĕ lucre spre a scóte la alegere de notarŭ pre unulŭ din cei doi tinerĭ concurențĭ românĭ, cărora le-a fostŭ datŭ parola. Cândŭ la alegere după consultare scurtă proclamă pretorele de notarŭ alesŭ cu aclamațiune pe fratele dimisionatului, pe Baranyai Pista. Publice întrebŭ pe amendoi preoții, décă au sufletŭ de Românŭ? D-lorŭ ca ómenĭ cu avere puteau chiarŭ sĕ influințeze asupra celorŭ rĕtăcițĭ, ca sĕ revină la calea datorinței, dér — precum spune faima — unulŭ din D-lorŭ a lucratŭ chiarŭ pe față pentru candidatulŭ neromânŭ.

Sermanŭ poporŭ nefericitŭ! Unde este speranța poetului: „Preoțĭ cu crucea în frunte“? unde e onórea? Er tu poporŭ părăsitŭ cu lașitate do cei chiămațĭ nu crede, că toțĭ sunt slabĭ de ângerŭ — apa trece petrile remânŭ, trecutulŭ e alŭ celorŭ ce te părăsescŭ cu necredință, viitoriulŭ e alŭ tĕu — róta sĕ întórce și înainte și înapoi! Angurulŭ.

Diverse.

(Semne nouĕ de frățietate.) Dintre Têrnave ni se scrie cu data 5 Februariu a. c. următórele: Onorată Redacțiune! Aparițiunea noului diarŭ „Viitorul“ a produsŭ neliniște între Românĭ. Cei mai mulțĭ dintre cărturarii noștri, carĭ cunoscŭ bine pe Românii adevărațĭ și programa lorŭ națională, dér cunoscŭ și pe Maghiarĭ, se îndoiescŭ, că își va ajunge cândŭ-va diarulŭ pomenitŭ scopulŭ, ce și l'a propusŭ. Ca sĕ putemŭ vedé ce resultate învederate dobêndesce consorțiulŭ împăciuirei întru împăciuirea Românilorŭ cu Maghiarii voiŭ aduce numai unŭ esemplu de apropiare între Maghiarĭ și Românĭ, care de sigurŭ se póte atribui numitului consorțiu. În 28. Ian. a. c. s'a ținutŭ adunarea municipală a comitatului Têrnavei-micĭ. Intre multele agende ale acelei adunărĭ a fostŭ și alegerea comisiunei verificătóre. Alegerea unuia dintre asesorĭ carĭ în casurĭ de lipsă ar avé a substitui pe președintele scaunului orfanalŭ, alegerea substitutului de procurorŭ etc. etc. În conferința prealabilă unŭ Maghiarŭ s'a scăpatŭ a propune la postulŭ din urmă pe advocatulŭ românŭ V. Z. Comitele supremŭ însĕ i-a rĕspunsŭ, că *de ar trebui sĕ fiă spânzuratŭ acestŭ advocatŭ, pentru acésta ar votá cu consciința liniștită*, dér spre substituirea lui niciodată. Nu sunt aceste semne învederate, că consorțiulŭ dela „Viitoriul“ face pașĭ giganticĭ întru îmblândirea Maghiarilorŭ? — Săgetătorulŭ.

(Comitele Ioanŭ Cziráky) vice-președintele camerei magnațilorŭ, camerariu c. r. și consiliarŭ secretŭ, taverniculŭ imperiulŭ corónei St. Stefanŭ, cavalerulŭ ordinului velcrei aurec s. c. l. a reposatŭ pe neașteptate la moșia sa dela Lovasberény, Cziráky era anulŭ din conducĕtorii magnațilorŭ și capulŭ oposițiunei în afacerea cu legea pentru căsătoriile mixte. Inainte cu vre-o duoĕ trei sĕptĕmânĭ elŭ fusese chiamatŭ la curtea din Viena împreună cu primatele Simor.

(Societatea pentru cultura și literatura română în Bucovina.) Mercurĭ în 25 Ianuariu st. v. a. c. a ținutŭ prelegerea sa în sala societățiĭ „Armonia“ (otelulŭ Moldavia) Domnulŭ Dionisiu Olinescu vorbindŭ despre „Tesaurulŭ dela Petrósa“ séu „Cloșca cu puii sei“ (păstrată în museulŭ naționalŭ din Bucuresci), studîu archeologicŭ.

(Serata reuniunei academice „Junimea“) din Cernăuțĭ, arangiată în 26 Ianuariu a. c., a avutŭ succesŭ strălucitŭ. Ni se scrie că serata a fostŭ fórte bine cercetată. O cunună frumósă de dómne și domnișóre, mare parte din familiele boierilorŭ românĭ bucuvinenĭ, înfrumsețau sala, mai alesŭ străluciau între ele cele îmbrăcate în costumŭ naționalŭ românŭ. Dintre Românii fruntașĭ ai Bucovinei erau de față baronii Vasilie, Stîrcea și Hurmuzache, cavalerii Flondorŭ, Cârstea, Grigorcea, Costinŭ, Goianŭ ș. a. Lupulŭ membru alŭ consiliului țĕrei, archimandritulŭ Călinescu, directorulŭ Isopesculŭ, mai mulțĭ preoțĭ și profesorĭ ai universității, dintre Neromânĭ numimŭ pe căpitanulŭ țĕrii Kochanovski, primariulŭ de Klimesch, colonelulŭ Livetz ș. a. ș. a. Primulŭ cadrilŭ s'a jucatŭ de 120 părechĭ. Cu ocasiunea acésta fură esecutate de musica militară a regimentului de înfanteriă Nr. 41 pentru prima óră „Hora Junimei“ de Buchenthal și unŭ cadrilŭ compusŭ de Flondorŭ după motivele din opereta „Nunta țĕrănéscă“. Petrecerea a fostŭ una din cele mai vine și a duratŭ până diminéța.

(Avisŭ.) Toțĭ aceia, cari vorŭ a-șĭ procurá opulŭ „Hermanŭ și Dorotea“ scrisŭ de W. Goethe și tradusŭ în versurĭ de Const. Morariu, suntŭ avisațĭ a-șĭ face abonamentele pănă celŭ multŭ în 14/26 Febr. tramițĕndŭ și prețulŭ de abonamentŭ — de esemplarŭ 65 cr. — Însemnămŭ din nou că acoperindŭ noi tóte spesele de edițiune, totŭ ce va încurge din abonamintele acestui opŭ se va întrebuințá spre înființarea unui fondŭ, din care va fi a se redicá *prima șcólă româncéscă de fetițe în Bucovina*. — La capĕtulŭ opului se va face o dare de sémă specifică de tóte abonamintele și contribuirile încurse la noi spre scopulŭ indicatŭ.

Cancelaria Negruțiu în Gherla.

(O distincțiune.) Citimŭ în „Figaro“: „Principele George Bibescu a fostŭ numitŭ „*oficeru alŭ instrucțiunei publice*. „Înregistrămŭ cu atâtŭ mai multă plăcere acéstă distincțiune cu câtŭ principele și-a căștigatŭ în Francia îndoita sa reputațiune de soldatŭ și de scriitorŭ.“ Se scie, ḑice „Nat.“ — că crucea de oficerŭ alŭ instrucțiunei publice este distincțiunea cea mai mare, ce o póte conferi universitatea. Ea a fostŭ acordată eminentului nostru compatriotu pentru scrierile sale militare și politice: „Retragerea celorŭ cincĭ mii“. „Sedanulŭ“, „Istoria unei fruntarii“ etc. Felicitămŭ pe principele Bibescu pentru înalta onóre ce i se face, cu atâtŭ mai multŭ, că ea sĕ resfrânge asupra tuturorŭ Românilorŭ.

(O republică de femei.) Districtulŭ Viandoțiloru, o semințiă de Indianĭ din America, de pe teritoriulŭ Statelorŭ-unite, se află, după cum spunŭ foile americane numai și numai sub stăpînire femeéscă. La acelŭ poporŭ ocupă femea o posițiune socială mai înaltă decâtŭ bărbatulŭ. Supremația femeilorŭ de aicĭ aduce cu sine, că consiliulŭ fiecărei comune constă din patru femei, carĭ au pe lângă dênsele unŭ felŭ de organŭ esecutivŭ și ca consiliarŭ technicu. Consiliulŭ naționalŭ se formézĕ din întrunirea tuturorŭ consiliilorŭ sătene. Intre membrii consiliului sunt dér de patru orĭ atâtea femei câtŭ bărbați. Pe „Sochemulŭ“, capulŭ seminției îlŭ alegŭ consiliarii bărbătescĭ ai satelorŭ, carĭ trebue sĕ voteze după instrucțiunile, ce le primescŭ dela maioritatea femeéscă a colegiului lorŭ. Femeile sunt destulŭ de înțelepte, ca alegerea conducĕtoriloru și a membrilorŭ consiliului superiorŭ de resbelŭ sĕ-o încredințeze bărbațilorŭ liberi, carĭ mergŭ la luptă. Dreptulŭ de împămêntenire în comună nu se moștenesce dela tată ci dela mamă. La fiecare sĕrbătóre de secerișŭ se adună femeile primăriei sătescĭ spre-a dá nume tuturorŭ copiilorŭ născuțĭ în decursulŭ anului. Décă móre vre-o mamă, atuncĭ o soră séu cea mai de aprópe rudeniă a eĭ trebue sĕ iea copiii la sine și sĕ fiă în loculŭ mamei. Totŭ femeile lucrézĕ și pămêntulŭ, pe cândŭ bărbații se ocupă cu pescuitulŭ, cu vênatulŭ și cu afacerile militare. Viandoțilorŭ maiorisațĭ de femeile lorŭ de multŭ timpŭ nu li se mai dă prilegiu de a purtá resbelŭ, unŭ serviciu militarŭ la ei e numai după nume; femeile lorŭ li-lŭ concedŭ numai ca o jucăria nevinovată „Vigvamulŭ“ și coliba cu totŭ mobiliarulŭ e alŭ femeii, care e privită ca adevĕratulŭ capŭ de familia. Murindŭ femea moștenesce fiica ei cea mai mare séu ruda ei feminină cea mai de aprópe. Tatălŭ de familiă, n'are nimica alta decâtŭ hainele. În republica indiană de femei bărbatulŭ are dreptulŭ de a avé mai multe femei, numai sĕ fie fiecare — din altă comună, pe cândŭ femea trebue sĕ se mulțăméscă c'unŭ singurŭ bărbatŭ.

Nou abonamentŭ la
„Gazeta Transilvaniei.“

Cu **1 Februariu** st. v. se începe unŭ nou abonamentŭ, la care invitămŭ pe onorații abonațĭ, amicĭ si sprijinitorĭ ai fóiei nóstre. Ne rugămŭ sĕ ni se arate adresele esactŭ precum ți ultima poștă.

Domnii noui abonați, și carĭ n'au achitatŭ costulŭ abonamentului sunt rugați a ne trimite banii séu directŭ prin mandatŭ postalŭ, séu prin Domnii, la carĭ au subscrisŭ abonamentulŭ.

Prețulŭ abonamentului, ce se póte trămite mai ușorŭ prin mandate postale, este:

pentru Austro-Ungaria cu posta: pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr., pe șése lunĭ 5 fl.; pe anŭ 10 fl.

pentru România și alte țĕrĭ esterne: pe trei lunĭ 7 francĭ, pe șése lunĭ 14 francĭ, pe anŭ 28 francĭ.

Scrisorile sunt a se adresá **la Redacțiunea „Gazetei Transilvaniei“ în Brașovŭ.**

Concursŭ.

Pentru 8 ținĕrĭ, carĭ dorescŭ a fi aplicațĭ la meserii din partea Reuniunei sodalilorŭ românĭ din Clușiu, pe basa §-lui 6 din regulamentulŭ Reuniunei, subscrisa comisiune escrie concursŭ. — Dela concurențĭ, carĭ potŭ fi orĭ din care parte a Transilvaniei, cu preferință din partea nordică și vestică, se recere:

1. Carte de botezŭ, că au etatea de 14 anĭ, și că sunt de origine românĭ. 2. Atestatŭ că au cunoscințele, ce se predau în scólele primarie, și pre lângă limba maternă posedŭ și elementele unei limbe străine (germană séu maghiară). 3. Sĕ producă oblegațiune dela părințĭ séu tutorĭ, că-i vorŭ lăsá în totŭ timpulu statoritŭ la măiestrulŭ, unde i-a așeḑatŭ comisiunea, și că în casŭ de lipsă, îi vorŭ provedé cu îmbrăcăminte, éră la casŭ, cândŭ îi vorŭ luá dela măestru, vorŭ reintórce Reuniunei tóte spesele. 4. Elevii se vorŭ așeḑá la măiestriă la dorința lorŭ, în orĭ și care cetate a Transilvaniei, mai cu preferință însĕ în Clușiu, pentru a puté fi supraveghiațĭ din partea comisiunei conformŭ regulamentului. 5. Concurenții au de a produce atestatŭ legalŭ despre paupertatea părinților lorŭ. 6. Acei concurențĭ, carĭ din causa depărtărei nu se potu presentá înaintea comisiunei subscrise, au de a produce atestatŭ medicalŭ despre desvoltarea corporală și întregitatea organelorŭ. 7. În suplică au de a-și descoperi dorința, că la ce măiestriă dorescŭ a fi aplicațĭ.

Între mai mulțĭ concurențĭ se vorŭ preferi conformŭ §-lui 20 din regulamentŭ: a) Pruncii dela sate, despre carĭ se póte presupune, că în urma nexului lorŭ familiarŭ eventualmente se vorŭ așeḑá ca măiestri în comuna lorŭ natală séu în altă comună rurală. b) Între condițiunĭ egalĭ, vorŭ fi preferițĭ orfanii de ambii părințĭ, apoi cei de tată. c) Între diversele măiestrii la carĭ dorescŭ a fi aplicațĭ, se vorŭ preferi aceia, carĭ dorescŭ a fi aplicațĭ la rotăriă, făurăriă, butnariă, măsăriă, carpentăriă séu lemnăriă, cojocăriă. cismăriă grósă, pălăriăriă, curelăriă și funăriă.

Suplicele instruite conformŭ acestui concursŭ sunt de a se subșterne la președintele acestei comisiune în Clușiu până în 2 Marțe st. n. a. c., cândŭ cei ce se vorŭ presentá în persónă, se vorŭ și esaminá prin comisiune conformŭ regulamentului, și după aceea se vorŭ așeḑá pe la măiestri, pe cari i plătesce comisiunea amĕsuratŭ contractului, ce se va încheiá cu respectivii măiestri.

Comisiunea Reuniunei sodalilorŭ românĭ din Clușiu încredințată cu așeḑarea învĕțăceilorŭ românĭ pe la măiestri. 1—3

Clușiu în 22 Ianuariu 1884.

Basiliu S. Podóbă, pres. com. **Dr. Isacŭ,** sec.

Numere complete dela începutulŭ anului sĕ mai află.

Editorŭ: **Iacobŭ Mureșianu.**
Redactorŭ responsabilŭ: **Dr. Aurel Mureșianu.**
Tipografia: **Ioanŭ Gött și fiiu Henricŭ.**